

مبارزه با جرایم اجتماعی

مؤلف: جواد منظمی تبار

منظمی تبار، جواد، ۱۳۴۴ -

مبارزه با جرائم اجتماعی / جواد منظمی تبار؛ ویراستاران علیرضا غلامی و شهریانو ناصر [برای] معاونت آموزشی دانشگاه علوم انتظامی، اداره کل تدوین متون آموزشی. - تهران: جهان جام جم، ۱۳۸۴.

۱۲۰ ص. - (معاونت آموزشی دانشگاه علوم انتظامی ناجا، اداره کل تدوین متون آموزشی، [ج] ۵)

ISBN:964-8625-39-5

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیفا.
۱. علوم نظامی - ایران - دستنامه های افسران. ۲. جرم شناسی - ایران. الف. دانشگاه علوم انتظامی ناجا، اداره کل تدوین متون آموزشی. ب. عنوان. ج. فروست.

۳۷۸/۵۵

LGR ۹۹۶/۵۲

ج. ۵

م ۸۴-۴۲۸۸۸

کتابخانه ملی ایران

مبارزه با جرائم اجتماعی

مؤلف: جواد منظمی تبار

ویراستاران: علیرضا غلامی و شهریانو ناصر

مدیر اجرایی: محمدرضا نادرپور

طراحی جلد: سید محمد هاشمی

صفحه آرا: نگین صارمی

لیتوگرافی: بهنور پرداز

چاپ: نگرش

نوبت چاپ: اول

شمارگان: ۳۰۰۰ جلد

سال انتشار: ۱۳۸۴

قیمت: ۱۰۰۰۰ ریال

ناشر: مؤسسه انتشاراتی جهان جام جم

نشانی: تهران - خ جنت آباد شمالی - خ گلزار غربی - کوچه شهید محسنی بعد - پلاک ۱۳

تلفکس: ۴۸۲۹۲۳۱

حق چاپ برای ناشر محفوظ است

پیش‌گفتار

دانشگاه علوم انتظامی به عنوان مرکز تربیت افسران مؤمن، متعهد و متخصص، رسالت عظیمی در تأمین پرسنل مورد نیاز ناجا و ارتقاء علمی آنان در طول خدمت مقدس را برعهده دارد.

تولید و انتشار علوم پلیسی، مکتوب و مستند نمودن تجارب و یافته‌های علمی و تجربی نیز یکی دیگر از رسالت‌های این دانشگاه محسوب می‌شود.

در راستای مأموریت‌های یاد شده، تألیف کتاب‌های علمی آموزشی توسط اساتید و صاحب‌نظران در برنامه‌های جاری معاونت آموزش دانشگاه گنجانده شده است تا در این رهگذر انتقال دانش به دانشجویان، فراگیران و سایر علاقه‌مندان روند مطلوب‌تری داشته باشند.

امیدواریم با تداوم روند موجود و انتشار متون جدید، بتوانیم ضمن انجام رسالت و مأموریت‌های متصوره به ارتقاء سطح علمی و مهارتی کارکنان ناجا و در نهایت ارتقاء کمی و کیفی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران کمک نموده و رضایت خداوند متعال را کسب نماییم.

بدین‌وسیله از زحمات کلیه عزیزانی که در این خصوص ما را یاری نموده و یا می‌نمایند، به ویژه اساتید و مؤلفان گرامی، همکاران آموزشی و گروه‌های علمی تقدیر و تشکر می‌نمایم.

معاون آموزشی دانشگاه علوم انتظامی

سرهنگ پاسدار مهندس علی‌اصغر نیکنام

مقدمه:

تولید منابع آموزشی غنی‌ترین بخش فرآیند برنامه‌ریزی آموزشی در دانشگاه‌ها و موسسه‌های علمی و آموزشی است و دانشگاه علوم انتظامی نیز به عنوان مرکز ثقل دانش، بینش و مهارت در علوم پلیسی، از این قائده مستثنی نیست. بنابراین، با توجه به توسعه و گسترش فن‌آوری در علوم پلیسی و انتظامی، لزوم دگرگونی اساسی در نظام آموزشی دانشگاه علوم انتظامی بیش از پیش احساس گردید و به همین منظور تولید منابع و متون آموزشی به عنوان بخشی از نظام آموزشی دانشگاه علوم انتظامی در دستور کار قرار گرفت به طوری که در چند سال اخیر گام‌هایی در جهت تولید منابع و متون آموزشی در حوزه‌های تخصصی علوم پلیسی برداشته شده است که هنوز مراحل اولیه را طی می‌کند، در این مرحله دانش، بینش، مهارت‌ها و ارزش‌های علوم پلیسی تدوین، تنظیم و به رشته تحریر درآمده است تا به لحاظ تئوریک و نظری علوم پلیسی و انتظامی را پوشش دهد. در این راستا، اداره کل تدوین متون آموزشی معاونت آموزش، با تدوین، تألیف و ترجمه متون آموزشی، امکان تحقق اهداف ذیل را در نظام آموزشی دانشگاه فراهم می‌سازد:

الف) بالابردن توان شناختی و علمی دانشجویان دانشگاه علوم انتظامی

مهم‌ترین هدف تولید متون آموزشی بالابردن شناخت، بینش و مهارت دانشجویان دانشگاه علوم انتظامی است. این شناخت را می‌توان به چند دسته تقسیم کرد:

۱- آموختن و یادآوری دانش و اطلاعات تخصصی علوم پلیسی:

- ۲- درک و فهم تخصصی علوم انتظامی؛
- ۳- به کار بردن اصول، قوانین و روش‌های خاص علوم انتظامی؛
- ۴- تجزیه و تحلیل و نقد مسایل، عوامل و پدیده‌های انتظامی؛
- ۵- تولید، ارتقاء و اصلاح علوم پلیسی در کشور؛
- ۶- به‌کارگیری روش‌ها و تکنیک‌های علوم پلیسی گذشته و حال

ب) بالا بردن مشارکت فردی و جمعی دانشجویان

با تدوین منابع می‌توان ارزش‌ها، علایق و نگرش‌های دانشجویان پلیس را بالا برد و با بالا بردن آن می‌توان:

- ۱- امکان خوب گوش دادن را برای دانشجویان فراهم آورد.
- ۲- امکان مشارکت فردی و جمعی را در حوزه‌های مسایل اجتماعی در دانشجویان مهیا نمود.
- ۳- دانش، بینش و مهارت را برای دانشجویان مهیا کرد تا بتوانند به اتکای آن از عملکرد و توان علمی و تخصصی خود در حوزه فعالیت‌های انتظامی دفاع نمایند.
- ۴- امکان کنترل رفتار و گفتار را برای دانشجویان مهیا ساخته تا نظام آموزشی و منش انتظامی را پیوسته به صورت نظام ثابت ذهنی در خود به وجود آورند.

ج) بالا بردن توانایی‌های مهارتی دانشجویان علوم انتظامی

تسلط بر مهارت‌های علمی، تجربی، سنتی و عمومی پلیسی یکی از اهدافی است که با تولید و تدوین منابع آموزشی نهادینه خواهد شد. با ایجاد این منابع سازماندهی شده می‌توان:

۱- امکان مشاهده دقیق و هدفمند وقایع و پدیده‌های پلیسی را برای دانشجویان مهیا نمود.

۲- پیروی و تقلید از قوانین، روش‌ها و ضوابط عمومی و علمی علوم پلیسی را برای دانشجویان فراهم کرد.

۳- دقت و سرعت عمل را در دانشجویان بالا برد.

۴- رعایت نظم و انضباط در انجام عملیات انتظامی را برای دانشجویان مهیا کرد.

۵- تسلط کامل بر وظایف اجرایی و شغلی برای دانشجویان را به وجود آورد.

د) شناخت ارزش‌های مشترک جامعه و پلیس

با تولید منابع و متون آموزشی از دانشجویان پلیس توقع آن می‌رود که شناخت دقیقی از ارزش‌ها، علایق، گرایش‌ها، باورها و عقاید جامعه خود داشته و آن‌ها را در انجام وظایف به کار گیرند. این شناخت می‌تواند شامل موارد ذیل باشد:

۱- شناخت ارزش‌های مشترک عمومی جامعه و پلیس؛

۲- شناخت حقوق سازمانی و انسانی شهروندان از سوی پلیس؛

۳- ایجاد حس وفاداری به کشور، نظام و پلیس؛

۴- احساس احترام و تعلق خالص نسبت به آرمان‌ها، میراث، تاریخ، نهادهای اجتماعی، ارزش‌های اسلامی و انسانی.

تغییر و ارتقای نظام تعلیم و تربیت در دانشگاه علوم انتظامی مسئله‌ای است که قابل شک و خدشه نیست و دانشگاه باید در این برهه از زمان با تولید، تدوین و تألیف منابع و متون آموزشی گام بردارد و در این راستا دانشگاه علوم انتظامی با ایجاد تشکیلات و مدیریت مستقل تصمیم به تولید منابع و محتوای آموزشی گرفته که متن حاضر حاصل زحمات یکی از تولید کنندگان عرصه تولید، و تدوین منابع و

متون آموزشی است. امید است کارشناسان، محققان و مسئولان؛ منابع تولید شده را مورد نقد و اصلاح قرار داده و نقاط خلاء را به اطلاع نویسندگان گروه علمی مربوط و معاونت آموزش دانشگاه برسانند تا در جهت پرکردن خلاء، موجود در علوم پلیسی و انتظامی اقدام لازم صورت پذیرد.

در پایان توفیق روز افزون نویسندگان، مترجمان و تلاشگران عرصه تولید متون آموزشی دانشگاه علوم انتظامی را از خداوند متعال خواستارم.

مسئول طرح تدوین متون آموزشی دانشگاه علوم انتظامی

محمدرضا نادرپور

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۱		مقدمه
۹		فصل اول: کلیات
۹		تاریخچه جرم‌شناسی
۱۵		روابط جرم‌شناسی با علوم دیگر
۱۶		تعریف جرم
۱۸		ویژگی‌های جرم
۲۰		اهمیت پیشگیری از جرائم
۲۷		سئوالات فصل اول
۲۹		فصل دوم: نقش نیروی انتظامی در پیشگیری از جرائم
۲۹		نقش نیروی انتظامی در پیشگیری از جرائم
۳۰		تعاریف و مفاهیم
۳۱		انواع پیشگیری از جرائم
۳۴		مراحل پیشگیری
۳۵		پیشگیری از ارتکاب جرائم در اسلام
۳۶		پیشگیری از ارتکاب جرائم در قوانین ایران
۴۱		پیشگیری از جرائم در محدوده کلانتری و پاسگاه‌های انتظامی
۴۷		طریقه حفاظت و حمایت از آماج‌های جرائم در محدوده کلانتری‌ها
۴۹		روش نوین پیشگیری از جرائم
۴۹		نتیجه‌گیری و پیشنهادها
۵۱		سئوالات فصل دوم
۵۳		فصل سوم: سرقت
۵۳		سرقت
۵۷		برای کشف سرقت چه باید کرد؟

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۶۵	کیف قاپی
۶۵	معانی لغوی و اصطلاحی کیف قاپی
۶۶	راه‌های پیشگیری و مقابله با کیف قاپی
۶۸	نتیجه
۶۹	سئوالات فصل سوم
۷۱	فصل چهارم: کلاهبرداری
۷۱	کلاهبرداری
۷۴	مصادیق کلاهبرداری
۷۵	وجه تمایز کلاهبرداری از خیانت در امانت
۷۶	وجه تشابه جرم کلاهبرداری با سرقت و وجه تمایز آن
۷۶	ضعف جامعه و قانون و سوء استفاده کلاهبرداران از چک
۷۷	عوامل مؤثر در به وجود آمدن یا تشدید کلاهبرداری
۸۲	مجازات‌های کلاهبرداری
۸۲	سئوالات فصل چهارم
۸۵	فصل پنجم: منکرات
۸۵	منکرات
۹۲	سئوالات فصل پنجم
۹۲	فصل ششم: اعتیاد
۹۳	اعتیاد
۹۴	علایم مصرف مواد مخدر
۹۶	شناسایی افراد حامل مواد مخدر
۱۰۳	سئوالات فصل ششم
۱۰۴	منابع و مآخذ

مقدمه

انسان از لحظه تولد تا دم مرگ به دیگران وابسته و نیازمند است و برای زنده ماندن از لحاظ جسمانی، روانی و اجتماعی به پرستاری و مراقبت دیگران نیاز دارد. زیرا به تنهایی نمی‌تواند بار مشکلات خود را بدوش بکشد. باید دانست که فرد از لحاظ اجتماعی بدون کمک دیگران قادر به برآوردن نیازهای معنوی خود نیست و بدین ترتیب به تنهایی نمی‌تواند به آرزوهای خود برسد.

صفت مشخصه انسان‌ها، اجتماعی بودن آنها و زندگی کردن آنان به صورت گروهی است. ولی نباید این مسئله را فراموش کرد که اکثر حیوانات هم چون انسان، زندگی گروهی دارند و تشکیل گروه می‌دهند. به طور معمول این گروه‌ها به دلیل هدف‌های مشترک بیولوژیکی و بر اساس نیازهای متقابل حیوانی، نسبت به یکدیگر به وجود آمده و چه بسا ممکن است این گروه‌ها بتوانند تا مدتی دوام بیاورند.

هنجارهای اجتماعی است که چگونگی روابط و رفتارهای اجتماعی را معین می‌کند و کنش‌های تقریباً یکسان و لایتغیر انسانی را مشخص می‌نماید و محدودیت‌هایی نیز در زمینه رفتار آدمیان به وجود می‌آورد.

این هنجارهای اجتماعی است که تعیین می‌کند انسان چه باید بگوید و از گفتن چه چیزهایی باید اجتناب ورزد، باید چگونه بیندیشد، چگونه رفتار کند، چه اعمالی را انجام دهد و از انجام چه اعمالی باید اجتناب ورزد. به همین دلیل هر کس سعی می‌کند رفتار خود را با هنجارهای اجتماعی سازگار نماید تا جامعه او را به عضویت خود در آورد.

توجه به این نکته که ممکن است رفتار افراد از هنجارهای اجتماعی فاصله بگیرد

و با آن فرق کند و با حتی مخالف آن گردد. پس برای مقابله با این مشکل نیروهای خارجی از قبیل: جرمه، مجازات و... به وجود می آید تا بتواند مردمی را وادار به پیروی از هنجارهای اجتماعی گرداند.

باید دانست که در هر دوره‌ای و در هر جامعه‌ای هنجارهای اجتماعی هر یک مفهوم و معنای خاصی داشته و نیز هر کدام سیر تکاملی ویژه‌ای را پیموده‌اند تا بدین صورت درآمده‌اند. این مسئله که چرا رفتار انسان او را به سمت عنوان و فرد کجرو یا آدم عادی معرفی می‌کند؛ به افکار عمومی یا خواست گروهی، گروه‌های اجتماعی بستگی دارد. البته نباید فراموش کرد که با توجه به هر یک از هنجارهای اجتماعی، امکان کجروی وجود دارد.

بنابراین قوانین جنایی، هنجارهای قانونی است که توسط دولت تصویب شده و به مرحله عمل گزاریده می‌شود. و رفتار افراد را نظام بخشیده و افراد مجبورند از این قوانین پیروی کنند؛ چه در غیر این صورت به عنوان مجرم معرفی شده و احکام و قوانین قضایی در مورد آنان به مورد اجرا درمی‌آید.

ماهیت اصلی هنجارهای فرهنگی و نیز فرهنگ اجتماعی برای بسیاری از مردم مشخص نیست. هنجارهای اجتماعی و پدیده‌ها و قوانین فرهنگی توسط گروه‌های اجتماعی از نسلی به نسل دیگر منتقل می‌گردد و فرد مفاهیم و عقاید و زبان گروهی را که بدان تعلق دارد، فرا گرفته و زندگی خود را بر اساس آن پی‌ریزی می‌کند.

گسترش و پیشرفت علوم، چگونگی پذیرش هنجارهای اجتماعی، شیوه نظارت بر اجرای هنجارها، کیفیت انتقال هنجارهای اجتماعی از نسلی به نسل دیگر منتقل می‌شود. چگونگی انطباق هنجارها با محیط اجتماعی عواملی هستند که می‌توانند اساس طبقه‌بندی هنجارها را پی‌ریزی نموده و تشکیل دهند.

هنجارهای اجتماعی پاره‌ای موقت و گروهی به نسبت پایدار می‌باشند. برخی از آنها را می‌توان به صورت گسترده یافت در حالی که گروه دیگر، چنین خصوصیتی

ندارند. برای پیاده کردن پاره‌ای از هنجارها در جامعه تلاش باید کرد، در صورتی که برای بعضی از هنجارهای دیگر به چنین تلاشی نیاز نیست. هر یک از هنجارها مکانیسم‌هایی دارند که به وسیله آن‌ها در جامعه نظم اجتماعی تا حدودی پایداری به وجود می‌آورند.

هنجارها از نظر آماری به دو گروه هنجارهای «فرهنگی» و «هنجارهای رفتاری» تقسیم می‌شوند. هنجارهای فرهنگی را می‌توان آن‌چه که مردم فکر می‌کنند و می‌گویند و یا از مشاهده آن‌چه که به عنوان جایزه یا کیفر برای اعضای جامعه معین می‌کنند دانست.

بدیهی است که مابین این‌گونه هنجارها و ناهنجار تفاوت محسوسی وجود ندارد، ولی در مورد هنجارهایی که از طرف عموم پذیرفته شده و پایدار هستند و هنجارهایی که از طرف چند نفر که فقط با یکدیگر ارتباط متقابل پیوسته‌ای دارند. یعنی گروه خاصی، مورد قبول قرار گیرد، می‌توان تفاوت‌هایی مشاهده کرد. از این جهت است که پاداش یا مجازات می‌تواند هنجارهای اجتماعی را نظام بخشد و بدان جنبه‌های پایدار دهد.

کیفیت هنجارها در جوامع بسیار اهمیت دارد، زیرا برخی از هنجارها به حتم باید در جامعه پیاده شوند و به مرحله عمل در آیند. در حالی که برخی دیگر از هنجارها به طور معمول جنبه اختیاری دارند و افراد در پذیرش و عدم پذیرش آن‌ها مختارند. پاره‌ای از هنجارها به هنجارهای رسمی موسوم بوده و برخی دیگر را هنجارهای غیر رسمی می‌نامند.

هنجارهای رسمی هنجارهایی هستند که فرد باید از آنان پیروی کند و بیشتر جنبه اجتماعی دارند و «هنجارهای غیر رسمی» هنجارهایی هستند که فرد در طرز رفتار و چگونگی سلوکش کمک می‌نماید و به او گوشزد می‌نماید که از رفتارهای معین پیروی کند.

یکی از مطالعاتی که توسط محققان جامعه‌شناس انجام گرفته، نشان داده است که هنجارهای رسمی به مراتب بیش از هنجارهای غیر رسمی باعث ایجاد واکنش در افراد می‌گردد که منجر به کجروی می‌شود. هر چیزی جنبه اجباری و زور داشته باشد انسان در برابر آن واکنش شدید نشان می‌دهد.

جامعه‌پذیری پویشی است پایدار که در جریان آن افراد ارزش‌های فرهنگی جامعه را پذیرا می‌گردند. فرد در جامعه کنونی تلاش می‌کند تا هنجارهای نیمه فرهنگی گروه‌هایی را که به آن‌ها تعلق دارد فرا گیرد. در جوامع کنونی ارزش‌ها و هنجارهای معین و مشترکی وجود دارند که افراد آن‌ها را در ذهن خود به صورت‌های مختلف ترسیم می‌کنند و با توجه به خصوصیات فرهنگی خود برداشت‌های متفاوتی نسبت به آن‌ها پیدا می‌کنند. چون در جوامع طبقاتی هر کس بر اساس پاره فرهنگ گروهی و طبقه‌ای خود و معیارهای ارزش خاص طبقه‌اش نسبت به امور، قضاوت می‌کند.

تحقیقات اخیر جامعه‌شناسی تفاوت‌هایی را که در چگونگی هنجار گروه‌های مختلف سنی وجود دارد، نشان داده است. در این تحقیقات وجود تفاوت‌های بارزی را در افراد طبقات مختلف اجتماعی که با مشاغل گوناگون، امرار معاش می‌کنند نیز نشان می‌دهد. در عین حال تفاوت‌هایی در هنجارهای گروه‌های نژادی مختلف، گروه‌های همسایگی و گروه‌هایی که از لحاظ دینی با یکدیگر تفاوت دارند نیز دیده شده است.

هنجارها و رفتارهای اجتماعی در جوامع مختلف، گوناگون است به عنوان مثال: اختلاف طبقاتی در جامعه آمریکایی به مراتب بیش از جوامع اروپایی و آسیایی است، به همین دلیل جرم نیز در آن جامعه بیشتر از جوامع دیگر است. باید دانست هنجارهایی که مردم آگاه و افراد تحصیل کرده از آن پیروی می‌کنند، به احتمال قوی با هنجارهایی که یک کارگر بندری از آن متابعت می‌نماید، تفاوت دارد.

هنجارها و ارزش‌های گروه‌های همسال و همانند نیز، یکسان نیست. به عنوان مثال: گروه‌های همسال و همانند، جوانان نابالغ در جوامع شهری در غرب سلوک و هدف‌های مشترکی دارند که باطبع با گروه‌های همانند و گروه‌های سنی در جوامع دیگر می‌شوند. هنجارها و ارزش‌های اجتماعی در یک گروه همسایگی ممکن است جوانان را به کجروی وادار و انحرافات را به صورتی بهنجار برای نوجوانان جلوه‌گر سازد. باید دانست حتی این کجروی‌ها ممکن است برای نوجوانان به صورت گروه همسایگی دیگر ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی نوجوانان را به تشریک مساعی در برنامه‌های خدمات اجتماعی، پیشاهنگی و سایر فعالیت‌های اجتماعی رهنمون سازد.

هنجارها به هیچ وجه با استقبال مشابهی از طرف گروه‌های مختلف با پاره‌فرهنگ‌های متفاوت روبرو نمی‌شوند. گروه‌های کجرو، هنجارهای ویژه‌ای دارند که در نتیجه‌ی کجروی‌های، کجروانی که با آن‌ها معاشرت و همنشینی داشته‌اند، به‌وجود آمده و این هنجارها را می‌توان در میان دزدان حرفه‌ای، الکلیستهای گمنام، معتادان به مواد مخدر به خوبی مشاهده کرد.

در جوامعی که تفاوت‌های اجتماعی در حال افزایش است، اختلاف هنجارها در بین گروه‌های اجتماعی به طور دایم بیشتر می‌شود، ولی اغلب، گروه‌ها در چنین جامعه‌ای با گسترش هنجارهایی که از اساس با یکدیگر متفاوتند، نمی‌پردازند؛ بلکه هنجارها از نقطه نظر اهمیتی که دارند و تأییدی که اعضاء از آن‌ها می‌کنند، تأکیدهایی که بر آن‌ها می‌شود، با یکدیگر تفاوت ایجاد می‌کنند. نه این‌که خود متفاوت باشند.

فرد اگر در چنین جامعه‌ای به گروه‌های مختلفی متعلق باشد با هنجارهای مختلف گروهی روبروست و نحوه تأکید این گروه‌ها در مورد هنجارهای متفاوت، مختلف است و این تناقضات سستیه‌های قابل ملاحظه‌ای در فرد نسبت به هنجارهایی که آنان را پذیرا نیست به‌وجود می‌آورد.

پاره‌ای از هنجارها و نقش‌های اجتماعی که فرد بدان‌ها وابسته است و گاه ممکن است آن‌ها را از خانواده خود مخفی نگاه‌دارد با هنجارها و نقش‌های اجتماعی و گروه‌های هم‌بازی، سنی، همانندها و همکاران که فرد بدان‌ها تعلق دارد اغلب متفاوت می‌باشد، پس:

(الف) در جوامع صنعتی اختلافاتی که از نقطه نظر هنجارها و رفتارهای پذیرفته شده در گروه‌های مختلف وجود دارد، به مراتب بیش از اختلافات مشابه در فرهنگ‌های اصلی و بزرگ جامعه است یعنی ممکن است اختلافات جزئی، از اختلافات کلی در یک جامعه بیشتر باشد.

(ب) برای بیان علمی و تحلیلی در زمینه چگونگی کنش‌های گروه‌های کجرو در کلیه جوامع می‌توانیم از روش یکسانی پیروی کنیم. به عنوان مثال همان‌گونه که اسکیمو فرهنگ اسکیموها را پذیرا گشته و نسبت به آن فرهنگ‌پذیر می‌گردد. فردی که تمایلات کجروی ناشی از امکانات محیط در او وجود داشته باشد هنجارها و ارزش‌های گروه کجرو را پذیرا می‌شود.

(ج) و بالاخره باید دانست حتی زمانی که مادر مورد هنجارهای یک خانواده صحبت می‌کنیم باید به طبقه اجتماعی، گروه شغلی و سایر پاره گروه‌هایی که آن خانواده جزئی از آن‌ها را تشکیل می‌دهد توجه نماییم.

جامعه‌شناسان تا قبل از سال ۱۹۵۰ برای تحلیل و بیان مفهوم کجروی با مشکلاتی مواجه بوده‌اند. زیرا این جامعه‌شناسان برخی از رفتارهای آدمی را تحت عنوان کجروی و یا رفتارهای نابهنجار طبقه‌بندی کرده بودند و این‌گونه جامعه‌شناسان در این مورد هم رأی بودند که کجروی یعنی انجام عملی که به صورت قانون شکنی و سرپیچی از آن باشد، یا به عبارت ساده‌تر عمل کسی را که مرتکب جرمی می‌شود کجروی یا انحراف می‌گفتند.

گروه‌های اجتماعی به پاره‌ای از کجروی‌ها پس از مدتی جنبه هنجاری می‌بخشد و برایشان بهنجار می‌شود و این هنجارها را گروه‌ها به وسیله ترغیب فردی و جمعی

و یا به صورت کسب اعتبار اجتماعی برای خود تداوم می‌بخشند.

رفتاری که در حال حاضر در جامعه ما نابهنجار تلقی می‌شود ممکن است در آینده برای افراد همین جامعه بهنجار گردد. پس ما به این نتیجه می‌رسیم که نظریه‌ها و قضاوت‌ها در مورد هنجارهای صحیح و یا غلط، با گذشت زمان در تحول است و تغییر می‌کند.

نابهنجاری‌هایی که در رفتار کجروان مشاهده می‌شود و در فرهنگ‌های مختلف به طور معمول متفاوت بوده و به طور کلی هنجارها و نابهنجاری‌ها حتی در یک جامعه در زمان‌های مختلف، نیز پیوسته در تحول و تغییر است.

در جوامع شهری هنجارهایی وجود دارد که افراد ملزم به رعایت آن‌ها می‌باشند. البته نباید از نظر دور داشت که این افراد گذشته از اجباری که به رعایت هنجارهای شهری دارند باید از قوانینی که در اجتماعات کوچک‌تر جامعه نیز وجود دارد پیروی کنند.

زمانی که ما عنوان کجرو بر فرد می‌گذاریم بدان معنی است که او از هنجارهای گروهی خود سرپیچی کرده است. از طرف دیگر افرادی که دارای رفتار نابهنجار هستند با واکنش نامساعد و جمعی گروه روبرو می‌شوند. در وهله نخست سعی بر مدارا می‌کند، یعنی تلاش می‌کند حتی‌المقدور رفتار فرد کجرو را تحمل کند، یعنی گروه فرد را وادار می‌کند که از رفتار خود دست بردارد و در صورتی که فرد از این کار امتناع ورزد، او را از گروه می‌راند و یا تنبیه و مجازات می‌کند.

به طوری که «دورکیم» ثابت کرده است کجروی‌ها همواره بد و نابهنجار نیستند و به عنوان بیماری اجتماعی هم تلقی نمی‌شوند، زیرا کیفیت جامعه است که به آن‌ها شکل می‌دهد. رفتارهایی در مردم به وجود می‌آید که بعضی از آن‌ها صحیح و پاره‌ای غلط بوده و جنبه کجروی بخود می‌گیرند و جنبه کجروی، افراد را به منافع مشترک خودآگاه می‌سازد و آن‌ها را به پیروی از رسوم اخلاقی مشترک وادار می‌دارد.